

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет міжнародних відносин
Кафедра іноземних мов та перекладу
Мовний центр “Світ”**

**МОВНІ УНІВЕРСАЛІЇ
У МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ**

Матеріали XIV Міжнародного науково-практичного семінару

Луцьк – 2024

УДК 81'373]:130.2:316.77

М 74

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри іноземних мов та перекладу
Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 9
від 1 березня 2024 року)*

Редколегія:

Круглій Олена Ростиславівна, канд. філол. наук, доц., завідувач кафедри іноземних мов та перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки,

Черняк Оксана Павлівна, канд. філол. наук, доц. кафедри іноземних мов та перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки (відповідальний редактор).

Мовні універсалії у міжкультурній комунікації: Матеріали XIV Міжнародного науково-практичного семінару / ВНУ імені Лесі Українки, Луцьк, 15 березня 2024 р. Луцьк, 2024. 195 с.

До збірки увійшли матеріали Міжнародного науково-практичного семінару “Мовні універсалії у міжкультурній комунікації”, присвяченого проблемам міжкультурної комунікації та перекладу, дискурсології й лексикології, методики викладання іноземних мов. Рекомендовано викладачам, аспірантам, здобувачам освіти старших курсів.

Відповідальність за зміст матеріалів і коректність посилань несуть автори. Редколегією здійснено стилістичне редагування тез.

УДК 81'373]:130.2:316.77

© Колектив авторів
© Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2024

ЗМІСТ

Розділ 1. Актуальні проблеми міжкультурного спілкування. Слово і текст у просторі культури

Денисюк К.

Еволюція англійської мови: від староанглійської до сучасної ... 8

Жулінська М.

Найпопулярніша лексика 2023 року 11

Козяр Є.

Міжкультурна комунікація в PR та рекламі 14

Королевич В.

Проблеми українців за кордоном під час війни 19

Кравченко В.

Підходи аналізу ідеологічного впливу засобів масової комунікації 21

Куц Е.

Причини появи прізвиськ в політичній комунікації США 24

Лихач З., Троць К.

Актуальні проблеми міжкультурного спілкування 26

Осипчук А.

Проблема міжкультурного спілкування при викладанні української мови як іноземної 30

Присяжнюк Л.

Культурні коди поетики змінених станів свідомості 33

Яручик В.

Історична тематика та її вираження у романі Івана Корсака «Запізніле кохання Миклухо-Маклая» 35

Яручик О.

Концепт малої та великої батьківщини та його висвітлення у польському літературознавстві 38

Яценко М.

Деякі культурні відмінності між Україною та Німеччиною 41

Нудко М.

2023 Word of the Year as the reflection of sociolinguistic implications of artificial intelligence 44

Demchuk D.

The Impact of Language on International Relations 46

Kozak A.

Die Identifizierung ukrainischer Flüchtlinge in Deutschland

während des Krieges	48
<i>Kruhlii O.</i>	
Ukrainian War Lexicon in Current English	51

Розділ 2. Сучасні тенденції у дослідженні лексичних одиниць

<i>Баранецький Д.</i>	
Основні аспекти української локалізації відеоігор	55
<i>Бондарук А., Копилов В.</i>	
Ретермінологізація у творенні англійськомовної лінгвістичної термінології	59
<i>Бочан П.</i>	
Типи образних одиниць англійськомовної термінології сфери інформаційних технологій	61
<i>Величко В.</i>	
Семантичні та номінативні особливості антропонімів в англійській мові	63
<i>Вознюк Є.</i>	
Англомовні запозичення у галузі інформаційної безпеки	66
<i>Климко С.</i>	
Роль невербальної комунікації у виступах політичних діячів ...	68
<i>Кулик А., Матвійчук М.</i>	
Лексичні види фразеологічних одиниць у сучасній англійській мові	70
<i>Маркевич О.</i>	
Різновиди сленгу в англійській мові	73
<i>Наумюк А., Злотко Д.</i>	
Англійські неологізми у сфері екології	75
<i>Омельчук Т.</i>	
Особливості неологізмів, утворених через пандемію COVID-19	79
<i>Остановець В.</i>	
Англіцизми в українській мові: засмічення мови чи крайня необхідність	82
<i>Панас О.</i>	
Проблеми перекладу англійських топонімів українською мовою	84
<i>Пунда А., Лейко А.</i>	
Бізнес ідіоми англійською мовою	87

Романчук М.	
Етикетні мовні формули в англомовних дипломатичних документах	92
Харкевич Г.	
Функціональні підстилі офіційно-ділового стилю	94
Шведка А.	
Вплив подій в країні на вибір слова року 2023	98
Шикула М.	
Історичні особливості впливу німецької мови на українську	100
Яручик О.	
The search for identity based on the solilyque “To be or not to be” in William Shakespeare’s “Hamlet, prince of Denmark”	104
Решко Н.	
The Portmanteau Powerhouse: Coining Neologisms with Word Blends	107
Цьолик Н.	
ZWIĄZKI FRAZEOLÓGICZNE W TYTUŁACH POLSKICH MEDIÓW (NA PODSTAWIE „NEWSWEEKA” I „MONITORU WOŁYŃSKIEGO”)	111

Розділ 3. Основні та міжкультурні аспекти перекладу

Баліта Х.	
Переклад як багатоаспектна діяльність при сприйнятті іноземних культур	116
Годорожа М.	
Особливості синхронного перекладу	118
Глинянчук Ю.	
Діджиталізація перекладацької діяльності	122
Іванов О.	
Переклад рекламних слоганів	125
Карпенко К.	
Вплив перекладу на сприйняття поетичної краси	128
Кирилюк Д.	
Особливості перекладу англомовних дипломатичних документів	132
Криштоф Н.	

До проблеми перекладу експресивно-емоційної лексики на заняттях з польської мови	135
Лесінська О., Сунько Н.	
Англійськомовні фольклорні казкові прецедентні імена та труднощі їх перекладу	138
Матейчук О., Бараник О.	
Особливості перекладу термінів юридичної сфери з англійської мови	140
Мироненко А.	144
Особливості перекладу назв фільмів з англійської мови	
Олексійчук М.	147
Особливості перекладу віршованої літератури	
Панас В.	151
Стилістичні особливості перекладу текстів політичних промов	
Потинська Я.	154
Аматорський переклад англійськомовної пісенної лірики	
Семенюк А., Войтович С.	158
Особливості перекладу ідіом у сучасній англійській мові	
Стецюк А.	
Особливості перекладу заголовків засобів масової інформації з англійської на українську мову	161
Татунчак С.	163
Труднощі перекладу сленгу з англійської мови на українську ..	
Шуляк А.	
До питання штучного інтелекту та перекладу	165
Ostapchuk S., Plysiuk Y.	
Peculiarities of Conferences and Public Events Translation	168
Schtscherba N.	
Die Rolle und Bedeutung der Übersetzung deutscher Redewendungen im Kontext der internationalen Beziehungen	171
Zyplinska J.	
Die Übersetzung wissenschaftlicher Texte	174

Розділ 4. Інноваційні методи викладання іноземних мов у навчальних закладах. Освіта і наука в Україні

Бай О.	
До проблеми перекладу поетичних творів	178

<i>Васильчук А.</i>	
Мовні імерсійні програми як метод вивчення іноземних мов у навчальних закладах України	181
<i>Кондратюк А.</i>	
Методи викладання китайської мови та способи її вивчення	183
<i>Петровська Н.</i>	
Використання англомовних художніх текстів під час навчання усного мовлення	185
<i>Сухарєва С.</i>	
Тексти для читання під час вивчення польської мови як іноземної у формуванні іншомовних компетентностей студентів факультету міжнародних відносин	188
<i>Cherniak O.</i>	
Artificial Intelligence (AI) and Language Teaching	191

Ольга Яручик – кандидат філологічних наук,
доцент кафедри полоністики і перекладу
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

Концепт малої та великої батьківщини та його висвітлення у польському літературознавстві

У кожної людини є велика і мала батьківщина. Велика батьківщина – це країна, держава, в якій ти є її складовою частиною, її громадянином. Вужче – рідний край, місце народження тієї чи іншої людини [3].

У різних країнах шляхи до формування “великої батьківщини” різні, але є і спільне. До цього відноситься шанування вищої влади – це королівські і царські династії, шанування вождів революцій і народних рухів, що прославилися, історичних особистостей, державних символів. Всі ці форми вшанування зазвичай підкріплюються естетизацією і відповідними їй емоціями. Завдяки цьому неіснуюча чуттєва реальність “великої батьківщини” замінюється естетичними образами. Зауважимо, втім, що звеличення “великої батьківщини” потребує справжніх історичних злетів, в іншому випадку воно недовговічне.

Мала батьківщина у більшості ж випадків трактується як село, місто, де людина з’явилася на світ, жила там або живе сьогодні. З психологічної точки зору, ностальгічна привабливість “малої батьківщини” пов’язана з почуттям і чуттєвістю, з емоційністю. Справа в тому, що підкреслені емоціями враження краще запам’ятовуються і підвищується їх “психічний статус” – вони набувають домінуючого значення при організації та відборі психофакторів. Ці обставини відображаються на ідеалізації “малої батьківщини”, оскільки дитинство, як правило, супроводжується емоціями, більшою мірою, ніж інші життєві періоди. На емоційний настрій навколо «малої батьківщини» впливає і культура фольклорного типу. Це всілякі перекази про різні події і унікальні природні особливості даної місцевості, про подвиги і дивацтва місцевих знаменитостей, оповіді, легенди про розбійників, про життя святих, чудотворні ікони, про специфічні звичаї і ін. Така естетизація може перетворити “малу батьківщину” на витвір мистецтва, у всякому разі, при будь-якій згадці про неї.

Мала батьківщина – це поняття, яке з’являється не тільки у підручниках, але й у повсякденній лексиці. Слід пам’ятати, що це не тільки географічне поняття. Воно більше пов’язане із власними цінностями і мораллю. Нині ж ідея малої батьківщини часто виступає проти втрати свого місця у світі для людини, глобалізації та уніфікації. Кожна людина має необхідність посилатися на незмінні точки опори, цінності. Таку можливість, власне, й дає мала батьківщина. Незмінне місце, яке належить і є присвоєним кожній людині назавжди, тому що народитися можна лише в одному місці.

Незаперечним є те, що незважаючи на нестабільність у світі, війни, еміграції, це місце залишається таким же як і було, край, який залишиться в пам’яті. Мала батьківщина може розглядатися в різних контекстах, у тому числі як і повернення до старих місць, або як пошук ідентичності. Наприклад, у польській літературі поширився міф про втрачений рай, який трактує, свого роду, свідомість певного типу чутливості, сприйняття світу.

Вважається, що прикладом одного з літературних творів, в якому батьківщина трактується як середовище проживання людини, є “Пан Тадеуш” Адама Міцкевича. У дванадцяти книгах даного шедевр письменник відображає свою тугу за краєм “*lat dziecinnych*” [1, с. 50], всю свою любов до рідної землі, яку він мусив покинути. Частину своєї “малої батьківщини” Адам Міцкевич відтворив розпочинаючи цей твір, де тема і звертання спрямоване саме на Литву, де природа персоніфікована з усіма сходами і заходами сонця, шторами і чистим небом. З точністю, у всій своїй красі А. Міцкевич представляє литовську природу:

“*Czyż nie piękniejsza nasza poczciwa brzezina,
Która jako wieśniaczka, kiedy płacze syna,
Lub wdowa męża – ręce załamie, roztoczy
Po ramionach do ziemi strumienie warkoczy,
Niema z żalu postawą jak wymownie szłocha*” [2, с. 104]

Ностальгія за “малою батьківщиною” призводить до того, що автор описує звички, манери, розваги шляхти, того часу, з якими, можливо, автор зустрічався у своєму житті. Він не забуває, однак, і про Польщу як країну, яка виступає історичним тлом. Дім, або ж та “велика батьківщина”, яка відіграє велику роль у творчості Адама Міцкевича. Польща у нього не існує як держава. Таким чином, рідний дім – це притулок, де людина не повинна забувати про своє коріння та минуле.

З іншого боку Еліза Ожешко у романі “Над Німаном” зображує корчинський двір і життя зубожілої шляхти – Богатировичів. Винятковим героєм роману є природа надніменська. Зв’язок з нею

дуже важливий, особливо для позитивних героїв твору. Власне кажучи, річка Німан і ліс утворюють “малу батьківщину” для мешканців Корчину. Це помітно в образі Бенедикта, який своєю важкою працею не допускає розпаду двору. Він бореться за ці землі, а Марта його в цьому підтримує.

Саме така “мала батьківщина” створює, а, можливо, навіть і приховує в собі “велику батьківщину”. Символом якої є дві могили, які виступають у фабулі твору. Вони відображають те, що у народу збереглися традиції, звичаї і культ домашнього вогнища.

Модерністський роман Владислава Реймонда “Хлопи” також містить тему “малої батьківщини”. Можна навіть сказати, що місто і герої даного роману самі для себе створюють цю батьківщину.

Для Чеслава Мілоша назавжди “малою батьківщиною” залишиться Жмудь. Його захоплення землею свого дитинства відобразилося у творі “Долина Ісси”. Це ностальгічна, рефлексивна повість із особистими автобіографічними акцентами, яка розповідає історію про маленького хлопчика Томаша Сурконта. Його власний світ відображений чудовою природою, різноманітністю людей і культур. Терени Ісси становлять своєрідний центр світу, де реальність і фактична історія цього краю змішуються із язичницькими звичаями і віруваннями. Відтворення дива і таємничості дорослого світу очима дитини.

Мала батьківщина письменника Тадеуша Конвіцького – це регіони Вільно. У творі “Хроніка любовних подій” відбувається дія поетичної розповіді. Історія першого кохання, а також відчуття близького приходу війни і терору мають місце в даному творі. Ностальгічна панорама довоєнного, ідилічного світу. Конвіцький вводить і своє “альтер его” оповідача, що прибуває з минулого. Спостерігає за подіями, знаючи, яким буде кінець. Герой через роки поблажливо оцінює своє минуле і поведінку, згадуючи старі місця і свою молодість.

Отже, до великої батьківщини особливе, сакральне почуття, яке поєднує любов і почуття патріотизму. Мала батьківщина це не країна чи держава, а більш вузька територіальна одиниця, як, наприклад, рідна провінція чи містечко. У літературі “мала батьківщина” розглядається як місце дитинства, вкорінення, рідне, приватне місце, пам’ять з перших рук. У польській літературі існує безліч прикладів відображення великої та малої батьківщини, у тому числі і у визначного поета, нобелівського лауреата Чеслава Мілоша.

Література:

1. Forstner D. Swiat symboliki chrzescijanskiej. Warszawa: Czytelnik, 1990.
2. Mickiewicz A. Pan Tadeusz: Ostatni zajazd na Litwie. Warszawa, 1959.
3. <http://uk.wikipedia.org/wiki/Батьківщина>